

Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29) Fi2025/01857

Sammanfattning

Region Västerbotten betonar behovet av att förenkla regelverk för företag, särskilt små och mikroföretag, utan att sänka kvalitetskraven. Regionen stödjer skärpta krav på konsekvensutredningar som inkluderar administrativa kostnader, tidsåtgång och IT-krav. Inom livsmedelssektorn föreslås undantag för småskalig renslakt, ett mer riskbaserat kontrollsystem och att ansvaret för äggpackerier flyttas till kommunerna för att minska kostnader och administration.

När det gäller tillståndprocesser vill regionen se kortare och mer förutsägbara processer men motsätter sig förslag som urholkar kommunal självstyrelse. Inom bostadsbyggande framhålls att lågt byggande oftast beror på svagt marknadsintresse, inte planprocessen. Regionen vill värna kommunalt planmonopol, stärka riksintressen som rennärning och naturvård samt ge regionerna bättre verktyg för samordning av bostadsförsörjning, infrastruktur och arbetsmarknad.

På utbildningsområdet varnas för högt reformtempo som skapar kostsamma implementeringar. Regionen förespråkar flexibla behörighetsregler för gymnasiet, avvisar högskoleprovet som behörighetskrav och vill satsa på tekniska basår. Finansiering bör spegla huvudmannens ansvar, och regionen avstyrker ökad statlig styrning av gymnasiedimensionering. Förslagen om studiemedel kritiserar för ökad komplexitet och risk för byråkrati. Regionen föreslår istället mer arbetslivskoppling, entreprenöriellt lärande och stärkt studie- och yrkesvägledning.

Vidare stödjer regionen metodstöd för försöksverksamheter och regulatoriska sandlådor, men med försiktighet. Inom kommunsektorn välkomnas statsbidragsprincipen och ökat lärande mellan kommuner och regioner, men varnas för ökad administration. Slutligen betonas vikten av att utvärdera nyttan av insamlade uppgifter för att öka effektiviteten.

Regelförenkling (kap 5)

Region Västerbottens kommentarer: Företag behöver goda villkor och ska inte belastas av onödigt regelkrångel. Det gäller alla företag, men särskilt små och mikroföretag som utgör en mycket viktig del av den regionala ekonomin och därmed för regionens utveckling.

Regionen välkomnar därför skärpta krav på konsekvensutredningar av både befintliga och nya regler. Kraven ska omfatta administrativa kostnader, tidsåtgång, IT-krav och särskilda effekter för små och mikroföretag. Syftet med regelförändringen ska vara att lätta regelbördan utan att sänka kvalitetskraven.

Samhällsekonomisk analys är viktig men ska vara ett verktyg bland flera. Beslutsunderlag måste även väga in värden som är svåra att räkna i kronor, exempelvis biologisk mångfald eller kulturmiljö.

Regelförändringar inom livsmedelssektorn

Region Västerbottens kommentarer: Inom livsmedelssektorn, som Regionen studerat närmare, beskriver företag att de lägger ned verksamhet på grund av den administrativa bördan. Problemet är sällan kravnivåerna gällande exempelvis miljö, säkerhet eller djurhälsa. Företagarnas ambitioner är höga. Problemen är systemen, rapporteringen, tidsåtgången och kostnaderna som följer av regelverken. Nedan följer några konkreta förslag till regelförändringar inom livsmedelsproduktionen som Regionen bedömer kan bidra till den nationella livsmedelsstrategins mål om en ökad livsmedelsproduktion:

Undantag för slakt av ren i mindre skala

Region Västerbottens kommentarer: Enligt EU-förordning 2019/624 kan offentlig köttbesiktning undantas vid hantering av små mängder renkött, när försäljning sker direkt till slutkonsument eller till lokala detaljhandelsanläggningar. Sådana undantag är möjliga att införa nationellt. Finland har redan gjort detta i sin lagstiftning, medan Sverige ännu inte har.

Begreppen "lokalt" och "små mängder" tolkas i dag olika beroende på livsmedel och verksamhet. För jägare samt försäljning av kött från tamfågel och kanin betraktas hela Sverige som lokalt, medan Livsmedelsverket i andra sammanhang tolkar lokalt som den egna kommunen och angränsande kommuner. Även mängdgränserna varierar kraftigt. Inom EU betraktas Sverige i flera sammanhang som en lokal marknad.

Mot denna bakgrund bör lokalt i fråga om renkött tolkas som hela Sverige, inte minst eftersom samer och konsumenter av renkött finns i hela landet. EU:s regelverk visar också att renkött bedöms ha låg livsmedelssäkerhetsrisk, då köttbesiktning inte alltid anses nödvändig.

Finland tillåter försäljning av obesiktat renkött upp till 5 000 kg per år (samt 500 kg torkat kött) under kommunal kontroll och med tydliga branschriktlinjer. Liknande lösningar skulle kunna införas i Sverige.

Sammantaget finns utrymme inom EU-rätten att skapa tydligare och mer ändamålsenliga nationella regler för småskalig renslakt, utan att äventyra livsmedels säkerheten.

Ett riskbaserat och proportionerligt kontrollsystem för animaliska livsmedel

Region Västerbottens kommentarer: Nuvarande kontroll- och besiktningssystem för animaliska livsmedel är i flera avseenden inte proportionerligt i förhållande till den faktiska risknivån i olika typer av verksamheter. Systemet präglas av omfattande och frekventa kontroller som medför höga kostnader för företagare och myndigheter, utan att detta alltid står i rimlig relation till livsmedelssäkerhetsnyttan. Detta gäller främst för vilthanteringsanläggningar.

Det finns utrymme inom gällande EU- och svensk lagstiftning att tillämpa ett mer riskbaserat och ändamålsenligt kontrollsystem för animaliska livsmedel. Kommunala kontrollmyndigheter ansvarar redan i dag för livsmedelskontroll av ett stort antal verksamheter som hanterar animaliska livsmedel, inklusive kött, fisk och andra produkter av animaliskt ursprung. En mer enhetlig och proportionerlig tillämpning bör eftersträvas.

Idag sker försäljning i huvudsak direkt till konsument, men även viss försäljning till detaljhandelsanläggningar i begränsad omfattning, upp till 500 kg per vecka. Enligt Livsmedelsverkets nuvarande bedömning innebär försäljning av lokal karaktär att leverans endast får ske till detaljhandelsanläggningar inom den egna kommunen och angränsande kommuner. Denna avgränsning utgör dock en myndighetstolkning och inte ett uttryckligt krav i lagstiftningen.

Enligt EU-förordning (EG) nr 853/2004 ska begreppen marginell, lokal och begränsad bedömas samlat, vilket medger en betydligt mer flexibel tolkning av vad som kan anses vara lokal marknad. Ett större geografiskt område än kommun och grannkommuner är därmed möjligt enligt gällande rätt. En alltför snäv tolkning riskerar att leda till oproportionerliga krav och konkurrenssnedvridning, särskilt för verksamheter i glesbygd.

En mer konsekvent och riskbaserad tillämpning av regelverket för animaliska livsmedel skulle innebära lägre kostnader, minskad administrativ belastning och effektivare användning av myndighetsresurser, samtidigt som en hög nivå av livsmedelssäkerhet upprätthålls. Detta innebär en rejäl förenkling av regeltolkningen.

Packning av ägg – ansvar för godkännande och kontroll

Region Västerbottens kommentarer: Godkännande och offentlig kontroll av äggpackerier ligger i dag hos Livsmedelsverket. För småskaliga äggpackerier medför detta ofta höga kontrollavgifter, i många fall 8 000–10 000 kronor per kontroll, trots att verksamheten är enkel och med låg risk.

Kontrollen av äggpackerier omfattar i huvudsak kontroll av att äggen inte är spruckna, att ålderskrav uppfylls samt att äggen inte uppvisar andra synliga fel. Lokalkraven är begränsade och avser i praktiken tillgång till handtvätt och möjlighet till städning. Äggmärkningen (stämpling) följer ett enkelt och tydligt regelverk, där tillämpningen i praktiken är okomplicerad.

Många av dessa äggpackerier bedriver även småskalig slakt av fjäderfä, där godkännande och livsmedelskontroll redan i dag hanteras av kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder. Det innebär att samma verksamhetsutövare har två olika kontrollmyndigheter för närliggande verksamheter, vilket skapar onödig administration och ökade kostnader.

Mot denna bakgrund bör ansvaret för godkännande och offentlig kontroll av äggpackerier överföras till kommunernas miljökontor. Kommunerna har redan i dag motsvarande kompetens och erfarenhet av kontroll av animaliska livsmedel och småskaliga livsmedelsverksamheter.

En sådan förändring bedöms inte påverka kvaliteten på livsmedelskontrollen negativt, men skulle innebära betydligt lägre kostnader för företagarna, mer proportionerliga avgifter och en mer sammanhållen myndighetsutövning. Detta skulle stärka förutsättningarna för småskalig äggproduktion och bidra till ett mer ändamålsenligt och riskbaserat kontrollsystem.

Tillståndsprocesser (kap 6)

Region Västerbottens kommentarer: Regionen välkomnar förslag som kortar ledtiderna och gör tillståndsprocesserna mer förutsägbara. En tydligare och mer samordnad statlig röst är också positivt och minskar risken för onödiga omtag och kostnader för företag som vill etablera verksamhet. Ett högre tempo får dock inte ske på bekostnad av rättssäkerhet, miljöhänsyn eller lokala demokratiska processer.

Regionen är därför tveksam till ett generellt krav på tidiga och bindande kommunala vetobesked och till att regeringen ska kunna ompröva kommunala veton. Genuint goda beslut kräver tid för att ta fram underlag och föra dialog med medborgarna. Kravet på tidigt besked gör också att kommunen kan tvingas fatta bindande beslut på ofullständiga underlag. Om staten dessutom kan ompröva lokala beslut riskerar den demokratiska förankringen att försvagas. Regionen ser gärna kortare och tydligare processer men med respekt för den kommunala självstyrelsen och den lokala demokratin.

Bostäder och byggande (kap 7)

Orsaker till lågt byggande ser olika ut i landet

Region Västerbottens kommentarer: Sverige ser olika ut och har olika förutsättningar. Regeländringar får inte enbart utgå från storstädernas problem med att få fram bostäder. Vår erfarenhet är att planprocessen sällan är den avgörande flaskhalsen. Det som oftast bromsar är svagt marknadsintresse. Byggherrar har inte vågat bygga och kommuner har fått ta betydande risker via egna bostadsbolag. För småhus handlar hindren ofta om svårigheter för privatpersoner att få låna pengar. Kreditgarantier som föreslagits i annan utredning är därför ett steg i rätt riktning, och hyresgarantier skulle ytterligare sänka trösklarna där betalningsförmåga finns men säkerheter saknas.

Den lokala beslutsrätten över mark och vatten ska värnas

Region Västerbottens kommentarer: Kommissionen vill se en översyn av plan- och bygglagen och öppnar för att pröva om ansvar för planering av mark och vatten kan flyttas till regional eller statlig nivå. Regionen är positiv till en översyn som identifierar flaskhalsar men är helt emot att kommunernas planmonopol urholkas eller tas bort. Det kommunala planmonopolet är en demokratifråga. Medborgare och lokalt förtroendevalda har ett gemensamt ansvar för platsen där vi bor och kan, med lokalkännedom, väga samman miljö, bostäder och samhällsservice på ett sätt som ingen statlig eller regional myndighet kan. För att säkra fortsatt

medborgarinflytande och legitim förvaltning av vår gemensamma livsmiljö måste beslut om mark- och vattenanvändning fattas nära dem som berörs.

Långsiktighet krävs i avvägningarna mellan riksintressen

Region Västerbottens kommentarer: Under rubriken "Den fysiska planeringen och riksintressen" läser vi in en ambition att tidigare och tydligare väga olika intressen mot varandra. Det är bra, men vi vill samtidigt betona att riksintressen för rennärning, naturvård och friluftsliv måste ges reell tyngd i avvägningarna. Reformerna som rör riksintressen måste säkerställa att långsiktiga värden i norra Sverige inte trumfas den omedelbara och ibland kortsiktiga ekonomiska vinsten av en etablering. Rennärningen är dessutom ett ekonomiskt intresse och en bärande del av vår livsmiljö och kultur.

Regionernas ansvar och verktyg för regional utveckling bör öka

Region Västerbottens kommentarer: Regionen delar bedömningen att länsstyrelserna behöver kapacitet och uppdrag att väga in regional tillväxt och utveckling i sina myndighetsbeslut. Kommissionen menar också att förskjutningen av det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelserna till regionerna bör utvärderas. Vi betonar att en sådan utredning redan pågår: SVESAM ska lämna slutbetänkande i juni 2026. Ingenting tyder i dagsläget på att SVESAM kommer att föreslå en återgång till statligt regionalt utvecklingsansvar. Det regionala utvecklingsansvaret har fört inflytande över utvecklingsfrågorna närmare medborgarna. Regionernas ansvar och verktyg för regionalt utvecklingsarbete bör därför stärkas, inte försvagas. Det innebär bättre möjligheter att samordna bostadsförsörjning med infrastruktur, kompetensförsörjning och näringslivets behov i olika delar av landet.

Regionen delar kommissionens uppfattning om behovet av bättre samordning mellan bostadsförsörjning, infrastruktur och arbetsmarknad, och att regionerna bör få starkare verktyg och mandat för detta.

Ett gott exempel på regional samverkan är Länsstyrelsen Västerbottens initiativ *Bostäder Västerbotten (BoVä)*, som samlar offentliga och privata nyckelaktörer inom bostadsbyggandets ekosystem för att skapa gemensamma prognoser och öka förståelsen för bostadsbehovet. BoVä är ett viktigt steg, men för att möta kommissionens ambition om bredare samordning krävs att regionerna får fler verktyg för att koppla bostadsplaneringen till kompetensförsörjning och näringslivets utveckling.

Utbildning (kap 9)

Utbildningssystemet – relativt välfungerande men med förbättringspotential (9.2.2.)

Region Västerbottens kommentarer: Regionen instämmer med utredningens tankar kring behovet av att väga in risken med att det uppstår merarbete och omställningskostnader vid införandet av nya reformer. Regionen anser att det ligger i farans riktning att det höga reformtempo som råder inom utbildningsområdet i dagsläget skapar både fokusträngsel för skolans huvudmän samt riskerar ofullständiga och kostsamma implementeringar i utbildningsverksamheterna.

Rättvisa betyg och antagningsregler främjar kunskap (9.3.1.)

Region Västerbottens kommentarer: Regionen ställer sig positiv till utredningens förslag om att det behöver bli enklare för elever som idag anses obehöriga i skolsystemet att kunna studera vidare på nationella yrkesprogram. Vi anser att det kan utökas och gälla alla gymnasieprogram. Möjliggörande åtgärder för detta finns föreslagna i betygsutredningen, ett annat alternativ är förslaget i denna utredning som går ut på att reformera den skarpa godkändgränsen för betyget E och dess förhållande till betyget F. Jörgen Tholin forskare vid Göteborgs universitet med stöd av underlag från "Utbildningsöversikten 2021" menar att Sverige har klart störst andel underkända elever i hela Europa. Det är inte rimligt sett till de nationella kunskapsmätningarna. Här anser Regionen att det måste göras insatser skyndsamt för att minska utslagningen av 15–16 åringar som inte har möjlighet att studera vidare. Regionen instämmer helt med utredningens förslag om att antingen utredningen om fler vägar till arbetslivet (dir. 2022:74) eller utredningen om likvärdiga betyg och meritvärden (dir. 2023:95) ett tilläggsdirektiv i syfte att ta fram och bedöma lämpligheten i förslag som inne-bär att godkändgränsen avskaffas eller modereras.

Regionen anser att behörighetskraven i högre utsträckning bör spegla elevens faktiska förutsättningar för fortsatt lärande inom det valda yrket. I detta sammanhang framstår kunskaper i det svenska språket som det mest centrala kravet för att kunna tillgodogöra sig undervisningen och senare verka säkert på en arbetsplats. Övriga teoretiska ämneskrav bör ses över och i högre grad anpassas efter yrkesutgångens behov. Behörigheten till de gymnasiala yrkesprogrammen bör i första hand styras av de ämnen som är direkt relevanta för att kunna utöva yrket efter examen. Att stänga ute motiverade elever på grund av bristande betyg i teoretiska ämnen som saknar direkt koppling till yrkesutövningen är ett slöseri med mänskliga resurser och motverkar produktivitetstillväxten.

Lärosäten bör få ställa högre krav på sökande (9.3.1.)*Inkludera folkhögskolans särart*

Region Västerbottens kommentarer: Regionen saknar ett resonemang kring hur de föreslagna kraven på specifika betygsnivåer ska tillämpas för elever från folkhögskolan. Folkhögskolan är en viktig utbildningsform för det livslånga lärandet och för individer som väljer en alternativ väg till högre studier. Ett system som enbart fokuserar på graderade betyg riskerar att exkludera denna grupp eller skapa otydlighet kring hur deras studieomdömen ska värderas i relation till skärpta behörighetskrav.

Högskoleprovet som trubbigt instrument för behörighet

Region Västerbottens kommentarer: Vi ställer oss tveksamma till att använda högskoleprovet som ett krav för behörighet. Högskoleprovet är ett urvalsinstrument som mäter generell studiefärdighet, men det är en trubbig garant för specifika ämneskunskaper.

- Exempelvis kan ett relativt högt resultat på den kvantitativa delen av högskoleprovet inte likställas med att en student besitter de specifika matematiska förkunskaper som krävs för en ingenjörsutbildning.
- Att koppla behörighet till högskoleprovet riskerar att sänka precisionen i antagningen snarare än att höja kvaliteten.

Fokusera på preparandutbildningar och tekniska basår

Region Västerbottens kommentarer: Istället för att höja trösklarna genom trubbiga urvalstester, bör fokus ligga på att säkerställa faktiska förkunskaper genom beprövade modeller. Regionen förordar en kraftig utökning av tekniska basår och liknande preparandutbildningar. En sådan satsning ligger helt i linje med det nationella intresset av att stärka STEM-utvecklingen och är en förutsättning för att säkra Sveriges framtida innovationskraft och industriella konkurrenskraft.

- Dessa utbildningsformer fungerar som en brygga mellan gymnasieskolan och akademien och garanterar att studenten har exakt de ämneskunskaper som krävs för att klara utbildningen.
- Detta är en mer inkluderande och träffsäker metod för att höja kvaliteten i den högre utbildningen än att enbart ställa krav på högre betygsvärden från gymnasiet.

Resurstilldelningssystemet och dimensioneringen av den högre utbildningen bör ges en arbetsmarknadskomponent (9.3.1)*Fokus på relevant yrkesetablering*

Region Västerbottens kommentarer: Regionen anser att en arbetsmarknadskomponent inte enbart bör mäta allmän etablering på arbetsmarknaden. För att vara en effektiv styrsignal bör komponenten utgå från i vilken utsträckning examinerade studenter arbetar i ett yrke som är relevant för den genomgångna utbildningen. Att enbart mäta sysselsättning utan koppling till utbildningens innehåll riskerar att dölja en betydande felmatchning, vilket i sig är ett produktivitetshinder.

Regionala matchningsindikatorer som grund

Region Västerbottens kommentarer: För att systemet ska fungera i praktiken bör de regionala matchningsindikatorerna utgöra en grund för modellen.

Ett strategiskt verktyg för dimensionering

Region Västerbottens kommentarer: En arbetsmarknadskomponent baserad på matchningsdata skulle fungera som ett kraftfullt verktyg för att dimensionera utbildningsutbudet. Det skulle hjälpa lärosätena att prioritera de program som har högst samhällsekonomisk avkastning och som bäst bidrar till att lösa de akuta kompetensbrister som idag bromsar tillväxten.

Finansieringen bör spegla utbildningsanordnarens ansvar och premiera högkvalitativ utbildning (9.3.2.)*En skolpeng som avspeglar huvudmannens ansvar*

Region Västerbottens kommentarer: Regionen står bakom utredningens förslag om en skolpeng som avspeglar huvudmannens ansvar. Utredningen anser att kommunala och enskilda huvudmän har olika ansvar och att detta skilda ansvar medför merkostnader för de kommunala huvudmännen. Utredningen menar att denna skillnad bör avspeglas i storleken på skolpengen. Detta skulle leda till en mer

ändamålsenlig resursfördelning inom utbildningssystemet och därmed i förlängningen möjliggöra en bättre kvalitet på undervisningen. Regionen finner detta viktigt att utreda.

En rationell dimensionering av gymnasieskolan

Region Västerbottens kommentarer: Regionen stöder inte utredningens förslag om att ta vidare de förslag från Dimensioneringsutredningen som inte har implementerats ännu som exempelvis en hårdare statlig styrning av dimensioneringen. Regionen anser att detta är för tidigt ännu, reformen började gälla från 1 januari 2025 (VUX) samt 1 juli 2025 (gymnasieskolan). Regionerna måste först få chansen att arbeta med reformen fullt ut och skapa goda strukturer för dimensionering utan ökad statlig styrning i uppbyggnadsfasen. Regionerna tar ett stort ansvar för reformen och vill arbeta med denna för en effektivare kompetensförsörjning i regionerna.

Det bör bedrivas försöksverksamheter som syftar till att snabba på genomströmningen och premiera snabb och tidig utbildning som leder till arbetsmarknadsetablering (9.3.2)

Region Västerbottens kommentarer: Regionen delar ambitionen att korta vägen mellan utbildning och arbetsmarknad. Vi ser dock med stor oro på den samlade effekten av de föreslagna förändringarna i studiemedelssystemet. Utredningen riskerar att skapa ett system som är så komplext att det motverkar sitt eget syfte.

Brist på helhetsbedömning och ökad byråkrati

Region Västerbottens kommentarer: Regionen anser att utredningen misslyckas med att göra en helhetsbedömning av hur de olika förslagen – såsom tidsanpassade låneandelar, ämnesanpassade bidragsnivåer och skärpta resultatkrav – samverkar.

- Risken är stor att vi skapar en extremt byråkratisk process där den enskilde studenten får svårt att överblicka sina ekonomiska förutsättningar.
- Ett system som kräver omfattande informationsgivning och administration riskerar att exkludera studenter från studieovana miljöer och därmed hämma den sociala rörligheten och kompetensförsörjningen.

Avsaknad av resonemang kring studie- och yrkesvägledning (SYV)

Region Västerbottens kommentarer: Det är en betydande brist att utredningen inte för något resonemang om tillgången till och behovet av förstärkt studie- och yrkesvägledning. Om studiemedelssystemet görs mer selektivt och komplext, ökar kraven på professionell vägledning markant. Utan en kraftig satsning på SYV kommer studenter inte att kunna navigera i det nya systemet, vilket kan leda till felval och avhopp snarare än snabbare genomströmning.

Specifik synpunkt på studiemedelsförslagen:

- Problematiska begränsningar: Vi avstyrker förslag om att begränsa den studiemedelsberättigade tiden eller införa åldersanpassade låneandelar. Det finns inget stöd för att dessa åtgärder främjar

genomströmning eller arbetsmarknadsetablering; snarare riskerar de att försvåra för livslångt lärande och nödvändig yrkesväxling senare i livet.

Det bör genomföras en försöksverksamhet där undervisningstiden i grundskolan utökas genom att terminerna förlängs och sommarlovet förkortas. Det bör övervägas att genomföra en liknande förändring också inom gymnasieskolan. Den tillkommande tiden bör primärt ägnas åt utbildning i att läsa, skriva, räkna, teknik och naturvetenskap samt språk. (9.3.2)

Region Västerbottens kommentarer: Regionen anser att utredningens ensidiga fokus på kärnämnen i den tillkommande tiden är för snävt och missar en unik möjlighet att adressera strukturella problem i övergången mellan skola och arbetsliv.

Behovet av innehåll som minskar felval

Region Västerbottens kommentarer: En av de största utmaningarna för produktiviteten är de omfattande felvalen och avhoppet från gymnasieutbildningar. Region Västerbotten saknar resonemang kring hur en utökad undervisningstid kan användas för att ge eleverna bättre beslutsunderlag inför framtiden. Vi anser att en del av den tillkommande tiden bör avsättas för systematiska insatser som leder till minskade felval, vilket i förlängningen sparar stora samhällsresurser.

Stärkt arbetslivskoppling och arbetsmarknadskunskap

Region Västerbottens kommentarer: För att öka elevernas motivation och förståelse för studiernas relevans bör de förlängda terminerna innehålla ett betydligt större inslag av arbetspraktik, studie- och yrkesvägledning samt arbetsmarknadskunskap. Genom att låta eleverna möta arbetslivet tidigare och mer frekvent stärks kopplingen mellan teori och praktik. Detta är särskilt viktigt i en region som Västerbotten, där den industriella omvandlingen kräver att unga tidigt får upp ögonen för de nya yrkesroller som växer fram.

Entreprenöriellt lärande och studieteknik

Region Västerbottens kommentarer: Produktivitet skapas inte enbart genom ämneskunskaper, utan även genom förmågan att omsätta idéer i handling. Regionen efterlyser förslag som integrerar entreprenöriellt lärande i den utökade undervisningstiden. Vidare bör tid avsättas för att stärka elevernas studieteknik, vilket är en förutsättning för att de ska kunna tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen mer effektivt och klara av framtida högre studier.

Undantaget från krav på lärarlegitimation för lärare med en utländsk lärarutbildning som undervisar på ett främmande språk bör avskaffas. I stället bör det skapas snabba och effektiva system för validering av utländsk lärarutbildning (9.3.4)

Motverka ökad nationell byråkrati

Region Västerbottens kommentarer: Regionen ser negativt på att införa ytterligare nationella hinder som gör det svårare för kvalificerade lärare från andra länder att verka i Sverige.

- Fokus bör ligga på att underlätta rörligheten för kvalificerad personal, inte på att skapa särskilda krav som försvårar för internationella skolor och spetsutbildningar i regionen.

Policyutveckling och försöksverksamhet (kap 11)

Utveckla metodstöd och vägledningar för försök i offentlig sektor (11.2.1)

Metodstöd och vägledningar för offentlig sektors medverkan i försöksverksamheter bör tas fram, spridas och användas. (11.2.1)

Region Västerbottens kommentarer: Det finns ett stort behov av att ändra på rådande inarbetat läge. Det krävs nya strukturer, processer, arbetssätt och framför allt, förhållningssätt. Nationellt metodstöd för detta behövs, främst i trygghetsskapande syfte. Södra Lappland har varit modellområde för vård och omsorg i glesbygd. Hela Glesbygdsmedicin är baserad på Södra Lappland som testyta. Där finns lärdomar att ta vara på.

Försöksverksamheter kan vara ett kostnadseffektivt och mindre riskfyllt sätt att stimulera utveckling och sprida goda exempel. Det är dock viktigt, som kommissionen också resonerar kring, att beakta de praktiska och etiska frågor som kan uppstå i en försöksverksamhet. Metodstöd och vägledningar i kombination med nationell samordning kan leda till ökat samarbete, fler genomförda försök samt att resultat och lärdomar från försöken sprids och kommer till användning.

Utveckla arbetet med regulatoriska sandlådor (11.2.2)

Regeringen ger i uppdrag till ett antal myndigheter att utreda förutsättningarna för s.k. regulatoriska sandlådor inom sina verksamhetsområden. (11.2.2)

Region Västerbottens kommentarer: Regionen är försiktigt positiv till förslaget. Regionen instämmer i att en regulatorisk sandlåda ger möjlighet att testa nya produkter, tjänster och policys i en begränsad skala och att detta kan medföra positiva effekter som ökad innovation och ökad effektivitet. Ett genomförande måste dock göras med stor försiktighet för att undvika eller begränsa de risker som kommissionen också resonerar kring. Det är alltså av stor vikt att utformningen sker på rätt sätt för att testet ska uppfattas som legitimt.

Kommunsektorn m.m. (kap 12)

Stärk uppföljning och lärande i kommuner och regioner (12.3.1)

Det bör inrättas ett kommunal- och regionalekonomiskt råd i syfte att bidra till ett ökat lärande och stärkt effektivitet. (12.3.1)

Region Västerbottens kommentarer: Det är ett bra förslag med nationell samordning. Regionen instämmer i att det finns behov och potential att utveckla arbetet med jämförelser och lärande av varandra. Att samla kunskap, kompetens och befogenhet under samma hatt skulle kunna stärka detta arbete. Metodstöd och

möjligheten att fånga förslag till förändringar av statliga regelverk är en annan funktion som skulle rådet skulle kunna bidra med. Det bör dock beaktas att det idag finns mycket av det som kommissionen eftersträvar att uppnå och att en utveckling av befintliga funktioner och arbetssätt kanske kan nå samma effekt. Regiongranskningsfunktionens arbete bör även det utvärderas innan ett eventuellt upprättande av ett kommunal- och regionalekonomiskt råd. En annan viktig aspekt, som kommissionen också berör, är att införandet inte bör leda till en ökad administration. Det borde finnas goda möjligheter att bedriva arbetet utifrån de uppgifter som redan tas fram och rapporteras idag.

Mer ändamålsenlig ekonomisk styrning av kommunsektorn (12.3.2)**Regeringen bör föreslå riksdagen att godkänna en statsbidragsprincip, där användandet av riktade statsbidrag regleras. (12.3.2)**

Region Västerbottens kommentarer: Regionen instämmer. Förslaget bedöms leda till högre effektivitet och ge bättre förutsättningar för kommuner och regioner att planera sin verksamhet. Regeringen bör även för gamla och nya statsbidrag redovisa hur de följer statsbidragsprincipen.

Regionen välkomnar att modellen för riktade statsbidrag ses över utifrån identifierade brister. Den föreslagna principen för beslut om riktade statsbidrag hade dock gärna kunnat innehålla tydligare inslag av riskbedömning avseende oönskade effekter och/eller ryckighet som kan uppstå när finansiell styrning riktas mot delar av exempelvis välfärdstjänsternas område, inte i helheter.

En ökad administrativ börda kan mycket väl leda till att regionens begränsade resurser för insamling och analys av data med fokus på extern rapportering kan leda till att vi tappar möjligheter att göra egna lärdomar. En ökad statlig styrning av digitalisering bör snarare riktas mot nationell samordning än att möjliggöra innovationer genom att välja ut några områden i taget som ska sättas på plats.

Relevanta myndigheter bör uppdras att utvärdera nyttan av de uppgifter de samlar in från kommuner och regioner (12.3.2)

Region Västerbottens kommentarer: Regionen delar bedömningen. Att kontinuerligt utvärdera om värdet av insamlade uppgifter överstiger kostnaden att samla in dem skulle leda till ökad effektivitet.